

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 480/2024-60

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] zastúpeného Advokátska kancelária Mandzák a spol., s.r.o., Zámocká 5, Bratislava, proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu sp. zn. 3Tp/14/2023 z 21. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Špecializovaného trestného súdu sp. zn. 3Tp/14/2023 z 21. novembra 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s jeho právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Špecializovaného trestného súdu sp. zn. 3Tp/14/2023 z 21. novembra 2023 **zrušuje a vec vracia** Špecializovanému trestnému súdu na ďalšie konanie.
3. Špecializovaný trestný súd **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **1 759,71 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 480/2024-21 z 1. októbra 2024 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, ktorou

sa domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústavy“), svojich práv podľa čl. 6 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv podľa čl. 17 ods. 1 a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie uznesením Špecializovaného trestného súdu sp. zn. 3Tp/14/2023 z 21. novembra 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je obvinený z obzvlášť závažného zločinu porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona.

3. Uznesením prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) č. k. VII/1 Gv 59/18/1000-203 z 9. októbra 2023 (ďalej len „uznesenie prokurátora“) bol podľa § 425 ods. 1 Trestného poriadku zaistený majetok sťažovateľa, a to z dôvodu, že sťažovateľ je stíhaný za trestný čin, pri ktorom vzhľadom na jeho povahu a závažnosť a na jeho pomery treba očakávať uloženie trestu prepadnutia majetku.

4. Proti označenému uzneseniu prokurátora sťažovateľ podal sťažnosť, ktorá bola napadnutým uznesením zamietnutá.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, že rozhodovanie o sťažnosti proti rozhodnutiu prokurátora o zaistení majetku nie je v zmysle § 51 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) a ani podľa príslušného rozvrhu práce Špecializovaného trestného súdu zverené sudcovi podľa rozpisu služieb, a teda sudca, ktorý mal rozhodnúť o jeho sťažnosti, mal byť určený náhodným výberom.

6. Ďalej tvrdí, že sudkyňa Záleská, ktorá v jeho veci rozhodla napadnutým uznesením, je v blízkom vzťahu s pani [REDAKOVANÉ] novinárkou. Pani [REDAKOVANÉ] sa vo svojej novinárskej činnosti dlhodobo venuje osobe sťažovateľa a verejne prezentuje svoje extrémne negatívne názory na sťažovateľa. Navyše, pani [REDAKOVANÉ] je v procesnom postavení poškodenej vo veci tzv. sledovania novinárov, pričom v danej trestnej veci sa domáha potrestania sťažovateľa. O nezáujatosti sudkyne Záleskej, ktorá rozhodla napadnutým uznesením a ktorá má byť v blízkom vzťahu s pani [REDAKOVANÉ] preto podľa sťažovateľa existujú dôvodné pochybnosti.

7. Sťažovateľ taktiež namieta, že prokurátor si v podstate vybral konkrétne namietanú sudkyňu ako sudkyňu „spriaznenú“, a to účelovým predložením návrhu v čase, keď bola ako sudkyňa určená rozpisom služieb.

8. Vo vzťahu k samotnému zaisteniu majetku sťažovateľ uviedol, že mu bol generálne zaistený celý majetok, a to neprimeraným spôsobom. Prokurátor a ani Špecializovaný trestný súd vôbec nezohľadnili skutočnosť, že sťažovateľ nemá z čoho pokrývať základné životné potreby či uhrádzať trovy obhajoby, a vôbec sa nezaoberali testom proporcionality.

III.

Vyjadrenie Špecializovaného trestného súdu, replika sťažovateľa, ústne pojednávanie

III.1. Vyjadrenie Špecializovaného trestného súdu:

9. Špecializovaný trestný súd zaslal ústavnému súdu vyjadrenie zákonnej sudkyne, s ktorým sa podpredseda Špecializovaného trestného súdu v plnej miere stotožnil. Zákonná sudkyňa uviedla, že vec sťažovateľa jej bola pridelená na konanie a rozhodnutie v rámci nariadenej pracovnej pohotovosti ako sudkyňi pre prípravné konanie s vopred určeným a nariadeným obdobím, v ktorom nastupuje do pracovnej pohotovosti. Tento systém pridelenia vecí ona sama nemôže žiadnym spôsobom ovplyvniť. Špecializovaný trestný súd pri pridelení veci sťažovateľa postupoval v súlade s rozvrhom práce. Pokiaľ ide o jej tvrdenú zaujatosť, podľa jej názoru ide zo strany sťažovateľa iba o fabuláciu sťažovateľa bez reálneho skutkového základu. Pri výkone svojej funkcie koná autonómne a myslí samostatne, pričom pri prejednávaní a rozhodovaní pridelených trestných vecí nie je oprávnená a ani povinná posudzovať publikované texty pani [REDAKOVANÉ]. Navyše, sťažovateľ neoznačil a ani nepredložil žiaden dôkaz o tom, v ktorom konkrétnom z publikovaných textov pani [REDAKOVANÉ] táto uviedla skutočnosti z tejto jeho trestnej veci alebo v ktorom by konštatovala názor na túto vec či vyjadrila sa akýmkoľvek spôsobom k rozhodnutiu v tejto veci, a to aspoň v rovine očakávania.

III.2. Replika sťažovateľa:

10. Sťažovateľ vo svojej replike opätovne zdôraznil, že príslušný rozvrh práce Špecializovaného trestného súdu, ako i § 51 ods. 3 zákona o súdoch taxatívne ustanovujú procesné situácie, v ktorých môže rozhodovať sudca pre prípravné konanie mimo náhodného výberu, teda na základe rozpisu služieb. Rozhodovanie o sťažnosti proti rozhodnutiu prokurátora o zaistení majetku však k takýmto úkonom nepatrí, a preto mal byť sudca pre prípravné konanie v prejednávanej veci ustanovený náhodným výberom. K tejto jeho argumentácii však nebolo zo strany Špecializovaného trestného súdu zaujaté žiadne stanovisko.

11. Pokiaľ ide o tvrdenú zaujatosť sudkyne Záleskej, sťažovateľ poukazuje na to, že samotná sudkyňa označila vzťah medzi ňou a redaktorkou pani [REDAKOVANÉ] ako blízky. S pani [REDAKOVANÉ] bol sťažovateľ v spore už v roku 2016 počas tlačovej konferencie, na ktorej mala dotknutá redaktorka uviesť, že jeho jedinou hodnotou sú ukradnuté peniaze. Počas tejto tlačovej konferencie na seba mali sťažovateľ a redaktorka pokrikovať.

III.3. Duplika Špecializovaného trestného súdu:

12. Ústavný súd vyzval Špecializovaný trestný súd na vyjadrenie sa k námietke sťažovateľa týkajúcej sa nepridelenia jeho veci náhodným spôsobom.

13. Predseda Špecializovaného trestného súdu uviedol, že vec sťažovateľa bola podľa jeho názoru správne rozhodnutá namietanou sudkyňou pre prípravné konanie, pretože v týždni od 6. novembra 2023 do 12. novembra 2023 bola podľa rozpisu služieb určená ako sudkyňa pre prípravné konanie. K tomuto poukázal na § 51 ods. 3 zákona o súdoch v časti „a v ďalších prípadoch ustanovených osobitným zákonom“ a na § 191 Trestného poriadku, ktoré dávajú zákonný

základ prideleniu veci sťažovateľa zvoleným spôsobom podľa rozvrhu práce a konkrétnej sťažovateľom namietanej sudkyňi.

14. V zmysle schváleného rozvrhu práce Špecializovaného trestného súdu na rok 2023 [v znení dodatku č. 7 účinného od 1. januára 2023; (ďalej len „rozvrh práce“)] podľa časti B oddielu II bodu II 1.4 vo vymenovaných prípadoch (bod II 1.3) v prípravnom konaní rozhoduje sudca pre prípravné konanie s nariadenou pracovnou pohotovosťou s výnimkami upravenými v oddiele V tohto rozvrhu práce. Sudca pre prípravné konanie rozhoduje pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu podľa Trestného poriadku, ako aj podľa zákona č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane pred odpočúvaním“).

15. Z uvedeného je tak podľa Špecializovaného trestného súdu zrejmé, že aj keď v bode II 1.3 rozvrhu práce nie je uvedené rozhodovanie o sťažnostiach proti rozhodnutiu prokurátora o zaistení majetku, ide o rozhodovanie v prípravnom konaní, kde je príslušný na rozhodnutie len sudca pre prípravné konanie nariadenou pracovnou pohotovosťou. Sudcom pri prípravnom konaní nie sú pridelené veci náhodným výberom prostredníctvom aplikácie, ale práve podľa uvádzaného rozpisu služieb sudcov pre prípravné konanie. Pri zaistení majetku je tak možné rozhodovať vo veciach uvedených v § 191 Trestného poriadku sudcom pre prípravné konanie určeným na základe rozpisu služieb.

16. Pokiaľ ide o čas predloženia spisu, vyšetrovací spis bol Špecializovanému trestnému súdu predložený 7. novembra 2023, obhajkyňi sťažovateľa bolo uznesenie prokurátora doručené 8. novembra 2023 a uznesenie prokurátora spoločne so sťažnosťou sťažovateľa bolo Špecializovanému trestnému súdu predložené až 14. novembra 2023. Nie je teda zrejmé, z akého dôvodu prokurátor predložil súdu spis už 7. novembra 2023, keď uznesenie spolu so sťažnosťou sťažovateľa boli Špecializovanému trestnému súdu predložené až 14. novembra 2023, teda už počas služby iného sudcu.

17. Predseda súdu ďalej ozrejmil, že rozpis služieb je štandardne stanovený na tri mesiace vopred a je známy orgánom činným v trestnom konaní, teda nie je možné zabrániť tomu, aby si orgány činné v trestnom konaní vybrali, kedy príslušný návrh podajú, a teda aj to, kto o ňom bude podľa rozpisu služieb rozhodovať.

III.4. Triplika sťažovateľa:

18. Sťažovateľ k duplike Špecializovaného trestného súdu konštatoval, že aj Špecializovaný trestný súd v podstate akceptoval jeho námietku účelového výberu sudkyne pre prípravné konanie zo strany prokurátora. Zdôraznil, že v situácii, v ktorej si jedna z kontradiktórnych strán účelovo vyberá sudcu, dochádza k narušeniu vnútorného aspektu nezávislosti súdu, a teda jeho nestrannosti.

19. Opätovne poukázal na podľa jeho názoru účelové vyberanie si sudcov pre prípravné konanie zo strany prokurátorov, a to „*vyčkávaním na priaznivého sudcu s pracovnou pohotovosťou*“.

20. Sťažovateľ zotrval na svojej námietke, že jeho vec mala byť pridelená sudcovi pre prípravné konanie náhodným výberom. Pri sťažnosti proti zaisteniu majetku nejde podľa jeho názoru

o „rozhodovanie bez zbytočného odkladu“. Navyše, ani v prípade, ak súdy rozhodujú „do piatich pracovných dní“ (napr. pri vzatí do väzby), nejde o dôvod na pridelenie veci mimo náhodný výber.

21. Za osobitný zákon v zmysle § 51 ods. 3 zákona o súdoch nemožno považovať Trestný poriadok, keďže typy procesných úkonov vymedzené v predmetnom ustanovení sú primárne úkony podľa Trestného poriadku. Neuplatnenie pridelenia veci náhodným výberom v čase dní pracovného pokoja je odôvodnené, avšak jeho neuplatnenie v bežných pracovných dňoch nemá podľa sťažovateľa svoje opodstatnenie. Preto trvá na tom, že jeho sťažnosť mala byť pridelená sudcovi náhodným výberom.

III.5. K ústnemu pojednávaniu:

22. Ústavný súd v danom prípade na základe § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

23. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, že sudkyňa rozhodujúca o jeho sťažnosti proti zaisteniu majetku bola určená v rozpore so zákonom (i), že prokurátor si ju načasovaním predloženia spisu v podstate vybral (ii), že je voči nemu zaujatá (iii) a že generálne zaistenie celého jeho majetku je neprimerané (iv).

24. Ústavný súd konštatuje, že námietky sťažovateľa týkajúce sa nezákonného obsadenia súdu (určenia zákonného sudcu a tvrdeného nedostatku nestrannosti a nezaujatosti) predchádzajú jeho námietku týkajúcu sa dostatočnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia. Povedané inak, ak by vo veci sťažovateľa bol určený sudca na rozhodnutie o jeho sťažnosti v rozpore so zákonom, a teda aj ústavou (čl. 48 ods. 1), resp. by bola spochybnená jeho nestrannosť a nezaujatosť, uvedené by samo osebe predstavovalo dôvod na zrušenie napadnutého uznesenia, a to bez ohľadu na prípadnú dôvodnosť jeho ďalších námietok.

IV.1. Relevantná právna úprava:

25. Podľa § 51 ods. 3 zákona o súdoch ak nie je možné pridelit' vec náhodným výberom a ide o potrebu pridelenia veci na rozhodnutie bez zbytočného odkladu v prípadoch rozhodovania o ustanovení obhajcu, o príkaze na zatknutie, o väzbe, o príkaze na domovú prehliadku, o príkaze na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností, o príkaze na vyhotovovanie obrazových, zvukových alebo iných záznamov, o príkaze na vyšetrovanie duševného stavu, o súhlase na použitie informačno-technických prostriedkov, o neodkladnom opatrení podľa osobitného zákona a v ďalších prípadoch ustanovených osobitným zákonom, veci sa pridelujú v súlade s rozvrhom práce spôsobom určeným v rozvrhu práce tak, aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí. Na príslušnom mestskom súde sa do rozvrhu služieb podľa § 50 ods. 2 písm. h) zaraďujú všetci sudcovia, ktorých prevažujúci obsah ich rozhodovacej činnosti tvorí trestnoprávna agenda.

26. Podľa § 191 písm. d) Trestného poriadku o sťažnosti proti rozhodnutiu, ktorým prokurátor zaistil majetok obvineného podľa § 425 ods. 1, rozhoduje sudca pre prípravné konanie súdu, ktorý je príslušný na konanie v prvom stupni, a to spravidla do piatich pracovných dní od predloženia veci súdu.

27. Podľa rozvrhu práce časti B oddielu II bodu II.1.3 náhodným výberom nie je možné prideliť vec, v ktorej je potrebné rozhodnúť bez zbytočného odkladu, a to v prípadoch rozhodovania o: ustanovení obhajcu, príkaze na zatknutie, väzbe, príkaze na domovú prehliadku, príkaze na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky, príkaze na vyhotovovanie obrazových, zvukových alebo iných záznamov, príkaze na vyšetrovanie duševného stavu, súhlase na použitie informačno-technických prostriedkov podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním, príkaze na sledovanie osôb a vecí, príkaze na zistenie a oznámenie údajov o uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke, príkaze na použitie agenta.

28. Podľa rozvrhu práce časti B oddielu II bodu II.1.4 vo vymenovaných prípadoch v prípravnom konaní rozhoduje sudca pre prípravné konanie s nariadenou pracovnou pohotovosťou s výnimkami upravenými v oddiele V tohto rozvrhu práce. Sudca pre prípravné konanie rozhoduje pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu podľa Trestného poriadku, ako aj podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním.

IV.2. K zákonnosti a ústavnosti určenia zákonného sudcu:

29. Základné právo na zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Toto základné právo je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolaní podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada stabilného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (z rôznych dôvodov a pre rozličné účely) výber sudcov „ad hoc“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie vecí zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu (IV. ÚS 345/09, III. ÚS 212/2011).

30. Prvoradým účelom základného práva na zákonného sudcu vyplývajúceho z čl. 48 ods. 1 ústavy je zabrániť tomu, aby súd, ktorý má konkrétnu vec prerokovať a rozhodnúť o nej, bol obsadený spôsobom, ktorý by sa dal označiť za svojvoľný alebo prinajmenšom za účelový (IV. ÚS 479/2013, I. ÚS 249/2017).

31. Zo stabilizovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že za zákonného sudcu treba považovať sudcu, ktorý spĺňa zákonom ustanovené predpoklady na výkon sudcovskej funkcie, bol natrvalo alebo dočasne pridelený na výkon funkcie k určitému súdu, jeho funkcia nezanikla a bol určený na prejednanie konkrétnej veci v súlade s rozvrhom práce súdu (III. ÚS 116/06, III. ÚS 212/2011).

32. Účelovosť spočívajúcu v „ad hoc“ výbere sudcov predstavujú v zmysle judikatúry predovšetkým situácie, ak by k výberu sudcu nedochádzalo na základe vopred určených všeobecných pravidiel (ale napr. na základe diskrecie súdnych autorít, pozri rozsudok vo veci DMD GROUP, a.s., proti Slovensku z 5. 10. 2010, sťažnosť č. 19334/03, bod 60, tiež nález

Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2769/15 z 15. júna 2016), prípadne by dochádzalo k nedôvodnej zmene už určeného zákonného sudcu (IV. ÚS 459/2012, IV. ÚS 479/2013, I. ÚS 249/2017). Jednou zo základných požiadaviek základného práva na zákonného sudcu je totiž predvídateľnosť a transparentnosť obsadenia súdu vrátane zastupovania sudcov.

33. Z pohľadu práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, resp. práva na nestranný súd v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru, je potrebné pripomenúť, že tieto samy osebe nestanovujú konkrétne ústavnoprávne požiadavky na zákonnú úpravu určenia príslušného súdu a sudcu ani konkrétny spôsob úpravy rozvrhu práce (porov. rozsudok vo veci Henryk Urban a Ryszard Urban proti Poľsku z 30. 11. 2010, sťažnosť č. 23614/08, bod 46).

34. Prvou otázkou, ktorú je v tejto veci potrebné zodpovedať, je otázka zákonnosti, a teda aj ústavnosti systému určenia zákonného sudcu, ako aj jeho konkrétneho určenia v rámci tohto systému (v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi, pričom príslušnosť súdu ustanoví zákon).

35. Špecializovaný trestný súd tvrdí, že pod rozhodovanie v „ďalších prípadoch ustanovených osobitným zákonom“ podľa § 51 ods. 3 zákona o súdoch možno zahrnúť aj rozhodovanie podľa § 191 Trestného poriadku (Rozhodovanie o sťažnosti sudcom pre prípravné konanie). K tomuto ďalej upresnil, že v prípravnom konaní je príslušný na rozhodnutie len sudca pre prípravné konanie s nariadenou pracovnou pohotovosťou, pričom sudcom pre prípravné konanie nie sú pridelené veci náhodným výberom prostredníctvom aplikácie, ale práve podľa rozpisu služieb sudcov pre prípravné konanie. Správnosť uvedeného postupu podľa Špecializovaného trestného súdu nespochybňuje skutočnosť, že rozhodovanie o sťažnosti proti rozhodnutiu, ktorým prokurátor zaistil majetok obvineného podľa § 425 ods. 1 Trestného poriadku, nie je ako také uvedené v rozvrhu práce časti B oddiele II bode II.1.3.

36. K uvedenému je potrebné doplniť, že podľa časti B II. oddielu bodu II.1.1 rozvrhu práce všetky veci s výnimkou vecí uvedených v § 51 ods. 3 zákona o súdoch budú pridelené náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom tak, aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelených vecí.

37. Uvedený postup vychádza z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška o spravovacom poriadku“), v zmysle ktorej sa veci, ktoré sa zapisujú do súdnych registrov Tp a Ntt, sa neprijímajú prostredníctvom podateľne, ale sa priamo odovzdávajú sudcovi pre prípravné konanie, ktorý má nariadenú pohotovosť (§ 130 ods. 3), pričom do súdneho registra „Tp“ na Špecializovanom trestnom súde sa zapisuje aj sťažnosť proti rozhodnutiu o zaistení majetku [príloha č. 1 časť IV bod 2 písm. i)].

38. Vo vzťahu k výkladu § 51 ods. 3 zákona o súdoch a § 191 Trestného poriadku v spojení s príslušným rozvrhom práce a s odkazom na citované ustanovenia vyhlášky o spravovacom poriadku, z ktorej rozvrh práce vychádza a ktorá je pre Špecializovaný trestný súd taktiež záväzná, ústavný súd konštatuje, že výklad Špecializovaného trestného súdu – a to aj v prípade, ak by do úvahy prichádzal aj potenciálne iný výklad, napr. ten prezentovaný sťažovateľom – nemožno považovať za svojvoľný, prípadne za taký, ktorý by zjavne obchádzal zmysel a účel

zákona (porov. rozsudok vo veci Lavens proti Lotyšsku z 28. 11. 2002, sťažnosť č. 58442/00, bod 114), resp. že by spôsob prideľovania vecí na Špecializovanom trestnom súde vo výsledku nespĺňal požiadavku predvídateľnosti a transparentnosti (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 2053/12 z 1. novembra 2012). Sťažovateľom prednesená argumentácia nevyvracia zákonnosť postupu Špecializovaného trestného súdu, ktorý rovnakým spôsobom ako vo veci sťažovateľa postupuje aj v iných obdobných veciach a sudcom pre prípravné konanie vecí prideľuje výlučne na základe nariadenej pracovnej pohotovosti. Je potrebné prisvedčiť sťažovateľovi v tom, že rozvrh práce by mohol byť formulovaný presnejšie (ak by rozhodovanie podľa § 191 Trestného poriadku bolo zaradené aj v zozname vecí v časti B oddiele II bodu II.1.3), to však nespochybňuje skutočnosť, že pri prideľovaní sťažovateľovej veci zákonnému sudcovi sa postupovalo podľa vopred určených pravidiel majúcich rozumnú a dokonca jednoznačnú oporu v zákone, ktorého použitie je pre dotknutú otázku záväzné pre súd určené § 561 Trestného poriadku a vykonávacou vyhláškovou úpravou. To znamená, že vec nemohla byť pridelená náhodným výberom *de iure* ani *de facto* (nastavenie generátora prideľovania vecí podľa súdnych registrov), čo zodpovedá jednotnej praxi výkonu súdnictva, nielen na Špecializovanom trestnom súde.

39. V tomto bode sa ďalej žiada doplniť, že rozhodovanie podľa rozpisu služieb vo veciach, v ktorých nie je možné prideliť vec náhodným výberom a ide o potrebu pridelenia veci na rozhodnutie bez zbytočného odkladu (§ 51 ods. 3 zákona o súdoch), nemožno ako také považovať za rozhodovanie narušajúce základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 2053/12 z 1. novembra 2012). Rozhodovanie podľa vopred určeného a transparentného rozpisu služieb vo vopred určených situáciách totiž sleduje legitímny cieľ zabezpečenia efektívneho výkonu spravodlivosti a ochrany základných práv. V osobitných okolnostiach tejto veci je taktiež potrebné poukázať na skutočnosť, že vo veci sťažovateľa takto určený sudca rozhodoval „iba“ o dočasnom obmedzení užívania majetku sťažovateľom, teda nešlo z jeho strany o konečné meritórne rozhodnutie o práve sťažovateľa vlastniť majetok v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy. Ústavný súd už judikoval, že samotný obsah zákonnej úpravy inštitútu zaistenia majetku obvineného v trestnom konaní, resp. úroveň prísnosti tejto právnej úpravy, signalizuje, že ide o zásah menej intenzívny v porovnaní s väzbou, keďže je rozhodovanie o nariadení zaistenia majetku zverené v prípravnom konaní orgánu činnému v trestnom konaní – prokurátorovi, nie súdu, kde súd „vstupuje do hry“ až v prieskumnom stupni. Takisto test splnenia podmienok na zaistenie majetku nevyžaduje posúdenie kvality dôkaznej situácie na účel potvrdenia dôvodnosti podozrenia zo spáchania vyšetrovaného trestného činu, ako je tomu pri väzbe, ale predpokladom je len samotná existencia vedeného trestného stíhania obvineného pre kvalifikovaný trestný čin (II. ÚS 534/2021).

40. Z už uvedeného vyplýva, že (i) spôsob určenia zákonného sudcu na Špecializovanom trestnom súde vyplývajúci z rozvrhu práce nepredstavuje spôsob zjavne obchádzajúci zmysel či účel zákona (zákona o súdoch a Trestného poriadku) a že (ii) príslušná sudkyňa bola ako zákonná sudkyňa určená v súlade s týmto rozvrhom práce.

41. Pokiaľ ide o sťažovateľom tvrdené „vyčkávanie na spriazneného sudcu“, sťažovateľ pred ústavným súdom nepreukázal, že by konkrétny prokurátor bol „spriaznený“ so sudkyňou rozhodujúcou v jeho veci, teda že by medzi nimi existoval akýkoľvek nadštandardný či iný vzťah, ktorý by mohol mať relevantný dopad na jeho práva. Práve naopak, sťažovateľ konkrétne

pochybnosti pred ústavným súdom neprezentoval, ale takto „spriaznený“ vzťah medzi orgánmi činnými v trestnom konaní a zákonnou sudkyňou v podstate len prezumoval.

42. Ani postup prokurátora, z ktorého sťažovateľ sprostredkovane odvodzuje neústavný zásah do jeho práv napadnutým uznesením, nemožno podľa ústavného súdu bez ďalšieho charakterizovať ako svojvoľný či účelový.

43. Z predložených dokumentov vyplýva, že uznesenie prokurátora bolo vydané 9. októbra 2023. Uznesenie prokurátora bolo sťažovateľovi a aj jeho právnomu zástupcovi (Mgr. Marekovi Parovi) doručené 12. októbra 2023. Sťažovateľ podal proti uzneseniu prokurátora sťažnosť 12. októbra 2023, pričom táto bola prokurátorovi doručená 16. októbra 2023. V tejto svojej vlastnoručne písanej sťažnosti sťažovateľ prokurátorovi oznámil, že ju odôvodní „do 15 dní“. Následne svoju sťažnosť odôvodnil na počítači spísaným a následne vytlačeným podaním z 19. októbra 2023, ktoré bolo prokurátorovi doručené 24. októbra 2023 (prokurátor v prípise Špecializovanému trestnému súdu uviedol, že predmetné odôvodnenie sťažnosti bolo „pravdepodobne spísané advokátom Mgr. Marekom Parom“). Dňa 2. novembra 2023 sťažovateľ predložil špeciálnej prokuratúre plnomocenstvo na svoje zastupovanie advokátkou JUDr. Denisou Hostačnou. Dňa 7. novembra 2023 prokurátor predložil spis Špecializovanému trestnému súdu s tým, že pripája aj odôvodnenú sťažnosť proti svojmu uzneseniu (sťažnosť z 12. októbra 2023 a jej odôvodnenie z 19. októbra 2023). Dňa 14. novembra 2023 doručil Špecializovanému trestnému súdu svoje uznesenie a (ďalšie) odôvodnenie sťažovateľom podanej sťažnosti (z 13. novembra 2023) spísané inou (novou) právnou zástupkyňou.

44. V prvom rade je zo strany ústavného súdu potrebné konštatovať, že na čas (moment) predloženia príslušného spisu zo strany prokurátora Špecializovaný trestný súd ako sťažovateľom označený orgán, ktorého rozhodnutím malo dôjsť k porušeniu jeho práv, nemal žiaden vplyv. Naopak, ak bola sťažovateľova vec predložená Špecializovanému trestnému súdu na rozhodnutie, bolo povinnosťou Špecializovaného trestného súdu určiť zákonom a rozvrhom práce predpokladaným spôsobom zákonného sudcu. Práve prípadné odkladanie určenia zákonného sudcu či jeho následná nedôvodná zmena by predstavovali situáciu signalizujúcu neprípustný zásah do základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, resp. jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

45. Pokiaľ ide o postup prokurátora, ktorého sťažovateľ za porušovateľa svojich práv v ústavnej sťažnosti neoznačil, ani tento sa s ohľadom na časové okolnosti a postup sťažovateľa, resp. ním zvolenú procesnú taktiku (bod 43), nejaví byť účelový v takej miere či intenzite, ktorá by spochybňovala ústavnoprávnu akceptovateľnosť celého následného konania na Špecializovanom trestnom súde a napadnutého uznesenia.

46. Navyše, pokiaľ ide o samotnú podstatu ústavnej sťažnosti, tá spočíva v tvrdení sťažovateľa, že v dôsledku účelového konania orgánov činných v trestnom konaní bol docieľený stav, keď o jeho sťažnosti proti uzneseniu prokurátora, ktorým bol zaistený jeho majetok, rozhodovala práve konkrétna sudkyňa, ktorá je proti nemu zaujatá, a teda „spriaznená“ s orgánmi činnými v trestnom konaní.

47. Námietky v tejto časti ústavnej sťažnosti tak ústavný súd vyhodnotil ako nedôvodné.

IV.3. K tvrdenej zaujatosti zákonnej sudkyne:

48. Sťažovateľ ďalej pred ústavným súdom namieta, že sudkyňa Záleská bola v jeho veci zaujatá, a to pre blízky vzťah s novinárkou pani [REDAKOVANÉ] ktorá má mať so sťažovateľom pretrvávajúci konflikt a ktorá je navyše poškodenou v trestnej veci vedenej proti sťažovateľovi týkajúcej sa tzv. sledovania novinárov.

49. V konkrétnej situácii sťažovateľa je na úvod potrebné ozrejmiť, že o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu prokurátora rozhodovala sudkyňa určená rozpisom služieb (na daný týždeň), pričom sťažovateľovi v skutočnosti nemuselo byť známe, ktorý konkrétny sudca či sudkyňa bude o jeho sťažnosti rozhodovať, a to vzhľadom na postup orgánov činných v trestnom konaní pri predkladaní spisu (pozri body 16 a 43 tohto nálezu). Ústavný súd preto akceptuje, že sťažovateľ sám nemal praktickú a účinnú možnosť ním tvrdenú zaujatosť sudkyne Záleskej namietat ešte v čase pred vydaním samotného napadnutého uznesenia (porov. I. ÚS 32/2021).

50. Ústavný súd zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania (porov. *BARAK, A. Judge in a Democracy*. Princeton University Press, 2008. s. 101 a nasl.), resp. nevzniká navonok legitímny dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je nestranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (*nemo iudex in causa sua*; porov. bod 5 uznesenia Najvyššieho správneho súdu Českej republiky č. k. Nao 46/2010-78 z 11. júna 2010), a vôbec o popretie zmyslu súdnictva a práva.

51. Ústavný súd už vo svojej predošlej judikatúre konštatoval, že z pohľadu práva na nestranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky nestrannosti a judikatúru k nim rozvíja už viac ako 30 rokov (rozsudok vo veci Piersack proti Belgicku z 1. 10. 1982, sťažnosť č. 8692/79).

52. Nestrannosť má stránku subjektívnu a stránku objektívnu, a tie sú overované rovnomennými testami. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to jednak vo všeobecnosti (rozsudok vo veci Olujić proti Chorvátsku z 5. 2. 2005, sťažnosť č. 22330/05, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (rozsudok vo veci Kinský proti Českej republike z 9. 2. 2012, sťažnosť č. 42856/06, bod 87). Pri rozhodovaní o tom, či v danom prípade existuje legitímny dôvod na obavy, že istý sudca nie je nestranný, hľadisko namietateľa je dôležité, ale nie je rozhodujúce; rozhodujúce je, či tieto obavy môžu byť považované za objektívne odôvodnené (rozsudok vo veci Thorgeir Thorgeirson proti Islandu z 25. 6. 1992, sťažnosť č. 13778/88, bod 51).

53. Nestrannosť je vo vnímaní ESLP absenciou zaujatosti či predsudku vo veci, pričom nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým testom subjektívnej nestrannosti a testom objektívnej nestrannosti (rozsudok Veľkej komory vo veci Micallef proti Malte z 15. 10. 2009, sťažnosť č. 17056/06, body 93 až 101; tiež rozsudok Veľkej komory vo veci Morice proti Francúzsku z 23. 4. 2015, sťažnosť č. 29369/10, body 73 až 78).

54. Pri teste subjektívnej nestrannosti sa zohľadňuje osobné presvedčenie a správanie konkrétneho sudcu, kým pri teste objektívnej nestrannosti sa zisťuje, či samotný súd a jeho zloženie ponúkalo dostatočné záruky na vylúčenie akejkoľvek legitímnej pochybnosti o nestrannosti.

55. Aj keď drvivá väčšina prípadov posudzovania nestrannosti ESLP sa zameriava na test objektívnej nestrannosti, medzi označenými dvoma testami nie je podľa ESLP nepriepustné rozdelenie, pretože správanie sudcu môže nielen vyvolávať objektívne pochybnosti v očiach nestranného pozorovateľa, ale môže viesť aj k otázke o jeho alebo jej osobnom presvedčení. Preto v niektorých prípadoch, v ktorých môže byť náročné zaobstarať dôkazy, ktorými by sa vyvrátila domnienka o subjektívnej nestrannosti sudcu, poskytuje požiadavka objektívnej nestrannosti ďalšiu dôležitú záruku (rozsudok Veľkej komory vo veci Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku zo 6. 11. 2018, sťažnosti č. 55391/13, č. 57728/13 a č. 74041/13, bod 146).

56. Pokiaľ ide o test subjektívnej nestrannosti, platí domnienka v prospech nestrannosti sudcu alebo súdu a osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, až kým nie je dôkaz o opaku (už citovaný Morice, bod 74).

57. Pri teste objektívnej nestrannosti sa preskúmajú hierarchické a iné väzby medzi sudcom a inými protagonistami v konaní (už citovaný Micallef, bod 97). V tomto smere má istú dôležitosť aj zdanie, pretože, inak povedané, „spravodlivosť má nielen byť vykonávaná, ale musí sa aj javiť, že je vykonávaná“. V stávke je totiž dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti vzbudzovať v očiach verejnosti (*ibid.*, bod 98).

58. Pri posudzovaní objektívnej nestrannosti je teda dôležité, či obavy dotknutej osoby z nedostatku nestrannosti môžu byť objektívne opodstatnené (rozsudok vo veci Ferrantelli a Santangelo proti Taliansku zo 7. 8. 1996, sťažnosť č. 19874/92, bod 58).

59. Ústavný súd v okolnostiach danej veci konštatuje, že sťažovateľom prezentovaná námietka spochybňujúca nezaujatosť a nestrannosť sudkyne Záleskej založená na údajnej existencii jej blízkeho vzťahu s novinárkou pani [REDAKOVANÉ] ktorá vystupuje ako poškodená v inom trestnom konaní vedenom proti sťažovateľovi (tzv. sledovanie novinárov), sa ústavnému súdu nejaví byť *prima facie* bez opodstatnenia. Zároveň je však potrebné zdôrazniť, že v okolnostiach danej veci nie je úlohou ústavného súdu meritórne o takto formulovanej námietke zaujatosti rozhodnúť v pozícii v podstate súdu prvého stupňa. Právomoc preskúmania a meritórneho vyhodnotenia tejto námietky sťažovateľa prislúcha všeobecným súdom, a to v prvom rade príslušnému Špecializovanému trestnému súdu a následne, v prípade podania opravného prostriedku, sťažnostnému súdu.

60. Vzhľadom na existenciu relevantnej námietky sťažovateľa spochybňujúcej nezaujatosť a nestrannosť zákonnej sudkyne, ktorú sťažovateľ v okolnostiach tejto veci nemal možnosť uplatniť v konaní pred Špecializovaným trestným súdom, tak podľa ústavného súdu nemožno nateraz presvedčivo dospieť k záveru, že vo veci sťažovateľa bol rešpektovaný štandard rozhodovania nestranným a nezaujatým súdom (sudcom).

61. Z uvedeného dôvodu ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy v spojení s jeho právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

62. V nadväznosti na uvedené konštatovanie ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil Špecializovanému trestnému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

63. Úlohou Špecializovaného trestného súdu bude v prvom rade zaoberať sa sťažovateľom prezentovanými námietkami vo vzťahu k tvrdenému nedostatku nezaujatosti a nestrannosti zákonnej sudkyne, teda rozhodnúť o námietke zaujatosti zákonným postupom podľa Trestného poriadku. Ústavný súd dopĺňa, že zo strany sťažovateľa nie je potrebné osobitne (formálne) podávať námietku zaujatosti, keďže na tento účel možno použiť jeho ústavnú sťažnosť v spojení s týmto nálezom.

64. V dôsledku vyslovenia porušenia práv sťažovateľa napadnutým uznesením, zrušenia napadnutého uznesenia a za súčasného vrátenia veci Špecializovanému trestnému súdu ústavný súd, riadiac sa princípom sebaobmedzenia a zdržanlivosti (PL. ÚS 3/09, I. ÚS 76/2011, PL. ÚS 95/2011, IV. ÚS 279/2018, IV. ÚS 156/2022, II. ÚS 118/2025), už nepovažoval za vhodné ani účelné zaoberať sa ďalšími sťažovateľovými námietkami (pozri bod 24 tohto nálezu). Po vyriešení otázky zaujatosti bude úlohou Špecializovaného trestného súdu opätovne meritórne rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu prokurátora. Preto ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

65. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 1 759,71 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

66. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2025 je 371 eur a hodnota režijného paušálu je 14,84 eur.

67. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu, replika k vyjadreniu Špecializovaného trestného súdu). Taktiež mu vznikol nárok na náhradu trov konania za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2025 (triplika k duplike Špecializovaného trestného súdu). Za predmetné tri úkony ide o náhradu vo výške 1 456,78 eur.

68. Ústavný súd priznanú náhradu trov týkajúcich sa odmeny právneho zástupcu sťažovateľa zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), pretože právny zástupca je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právneho zástupcu sťažovateľa vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 ústavný súd použil sadzbu DPH vo výške 20 % a pri úkonoch právnej služby realizovaných od 1. januára 2025 sadzbu DPH vo výške 23 %.

69. Za tri úkony uskutočnené v roku 2024 so sadzbou DPH vo výške 20 % a za jeden úkon uskutočnený v roku 2025 so sadzbou DPH vo výške 23 % predstavuje celková suma 1 759,71 eur.

70. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je Špecializovaný trestný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2025

Ladislav Dudíťš
predseda senátu